

Florina-Laura NECULAI

**Kako bi trebala izgledati
federalna Europa?**

*Vježba namijenjena mladim
naraštajima*

Prevoditeljica:
Dunja Bonacci Skenderović

Ova knjiga je napisana uz tehničku podršku i znanje **Unija europskih federalista (UEF)**. Financirala ju je Europska komisija, ali ona ne odražava njene stavove.

© 2005 Florina-Laura Neculai

Mechelse Drukkerijen

Maanstraat 8, B-2800 Mechelen

Tel: + 32 (0)15/ 203519

Fax: + 32 (0)15/216334

[www. medru.be](http://www.medru.be)

***"Slojevi u Europskoj Federalnoj uniji
bi trebali biti poput slojeva torte,
ako jedan nedostaje torta gubi
puninu svog okusa."***

Zahvale

Objavljivanje ovog sveska trebam posebice zahvaliti nekolicini ljudi i ispričati se onima koji neće biti spomenuti ovdje.

Želim se zahvaliti Savezu Europskih Federalista (SEF) na tehničkoj podršci i znanju te Flamanskoj nacionalnoj agenciji mladih (JINT) što je vjerovala u ovaj projekt. Također se želim zahvaliti prof. Dušanu Sidanskom, prof. Giulianu Amatu, dr. Gilbertu Casasusu, prof. Tanguy de Wildeu, Richardu Lamingu, Johnu Parryu i prof. Sergieu Pistoneu na to što su velikodušno pristali pročitati rukopis ove knjige te ga unaprijedili svojim sugestijama.

Želim se zahvaliti Stevenu Evertsu, Fabriceu Filliezu i Charisu Xirouchakisu na zanimljivim političkim razgovorima koje smo vodili u okviru ovog projekta.

Za nabavljene materijale o nekim federalnim državama želim se zahvaliti Simone Burkhart, Kristini Weich-Hondrila, Iuliusu Hondrila i Beati Spät.

Željela bih se zahvaliti mojim dragim prijateljima Joan, Tomu, Anni, Nicku, Bradu i

Michaelu na njihovoj neprestanoj podršci, posebno tijekom ovog projekta. Posebno se želim zahvaliti Nancy Norris na tome što je rado pristala lektorirati tekst. Također se želim zahvaliti Pauli Dierens.

Na kraju, ali ne manje važno, zahvala mojim roditeljima Mariji i Stefanu, na njihovoj ljubavi i povjerenju, neprestanoj podršci i ohrabrenju tijekom godina.

Sadržaj

<i>Predgovor</i>	7
<i>Uvod</i>	11
Prvi dio:	
Zamišljeni intervju s Predsjednikom Europske unije.....	14
Drugi dio:	
Zamišljeni intervju s predsjednicom europske Vlade.....	48
Treći dio:	
Zamišljeni intervju s ministrom vanjskih poslova Europske unije.....	67
<i>Pogovor</i>	89
<i>Obrazac za povratne informacije</i>	95

Predgovor

Literatura o federalizmu je sada dobila kratak, jednostavan i jasan tekst. Mlada autorica

pokušava dati odgovor na pitanje "Kako bi trebala izgledati federalna Europa?" mladoj publici.

Kroz tri zamišljena intervjua s likovima koji su više manje uzeti iz europske političke stvarnosti autorica daje notu originalnosti i dinamike literaturi o europskom federalizmu.

Autorica objašnjava što je federalizam pristupajući mu veoma praktično: zamišljeni intervjui koje je provodio mladi tim reportera i snimatelja koji rade za Europsku televiziju za mlade, otkrivaju da europski federalizam ima duboke korijene u povijesti i opisuju njegov razvoj kroz vrijeme. Knjiga daje precizne primjere europske politike kao što su obrazovanje, zapošljavanje, zdravstvo i zaštita potrošača, te pokušava objasniti što bi se promijenilo kad bi Europa bila federalna država, te također pokazuje snagu koju bi federalna Europska unija imala na međunarodnoj sceni. Nadalje daje dobre argumente u prilog mnogim prednostima federalne Europske unije, ali ipak ostavljajući mladima žele li oni ili ne osobno odobriti ovaj model.

Ovakve inicijative, koje dolaze od mladih generacija su i više nego dobrodošle! Mlade ljude bi trebalo ohrabrivati da se što aktivnije uključe u objašnjavanje složenih europskih problema te posebno prednosti federalne europske unije građanima. Federalističku viziju Europske unije potrebno je objasniti na način koji je razumljiv i "čovjeku na cesti". To je glavni cilj ove knjige i ona ga ispunjava. Međutim, ovakve inicijative bi svakako trebale ići ruku pod ruku s više političkih akcija.

Europska unija je trenutno u krizi, budući da je priličan broj građana Europe izgubilo vjeru u sposobnost EU-a da riješi goruće probleme s kojima se oni suočavaju, kao što je primjerice nezaposlenost. Europski građani trebaju biti bolje informirani o europskoj politici i trebaju biti još više uključeni. Debate o ustavu trebaju biti nastavljene te aktivno uključiti sve građane. Svi oni koji su za Europu i svi oni koji su glasali u korist europskog Ustava – a većina država članica i populacije EU je to učinila – trebali bi se udružiti u borbi za europski Ustav. "Vrijeme razmišljanja" ne zahtijeva tišinu, već više akcije.

Kako bi europski projekt išao naprijed potrebna je sinergija akcije. Inicijativa Europske komisije da unaprijedi svoju komunikaciju s građanima, takozvani "Plan D" (D za demokraciju, dijalog i debatu) može uspjeti samo ako ga podrže građani Europe. S druge strane, teško je uključiti građane u tako složen proces kao što su europski poslovi. Međutim, kroz veći prijenos moći na regije i lokalne vlasti građani mogu dobiti bolje razumijevanje Europe te aktivnije sudjelovati u artikuliranju federalne vizije Europe.

Proces prema federalnoj budućnosti Europe mora uključivati mladu generaciju. Moramo biti sigurni da oni razumiju mnoge prednosti koje ujedinjena Europa nudi. Kao što je navedeno u njenom podnaslovu, knjiga "Kako bi federalna Europa trebala izgledati" je vizionarska vježba za mladu generaciju, međutim može biti veoma koristan izvor informacija i inspiracije za sve koji žele čitati kratki i dinamičan, ali opet informativni dokument o tome kako bi federalna Europa mogla izgledati.

dr. Friedhelm FRISCHENSCHLAGER

Generalni sekretar Unije europskih federalista

Uvod

Ovaj svezak je rezultat mojeg dugogodišnjeg uvjerenja da knjige napisane u visokoj akademskoj maniri dopiru samo do specijalizirane publike i smanjuju pravo

zanimanje mladih za to posebno područje , koje je u našem slučaju politika.

Većina dobrih političkih argumenata je raspravljana na dugačko te na kompliciran način na preko stotinu stranica, čineći ih dostupnima većinom onima koji studiraju političke znanosti te onima koji imaju vremena i interesa. Stoga sam se pitala: što je s mladim ljudima u labirintu političkih informacija u kojem je lako izgubiti osjećaj smjera?

Cilj ove projekt-knjige - koja je dio YOUTH Programa Europske komisije - je objasniti većinom mladima između 15-30 godina što je federalizam općenito te posebice koncept europskog federalizma. Kako bi se olakšalo razumijevanje tekst je napisan u obliku dijaloga.

Knjiga se sastoji od tri zamišljena dijaloga. Prvi dio je razgovor s predsjednikom Europske unije, koji će dati pregled što je federalizam. Drugi, također zamišljeni razgovor je s predsjednicom europske Vlade. Ovaj razgovor će pokazati kako federalni

sustav u Europi može utjecati na svakodnevni život građana. Treći dio predstavlja zamišljeni intervju s ministrom vanjskih poslova Europe. On naglašava potencijalnu snagu ujedinjene Europe u međunarodnoj politici. Kako bi knjiga bila što privlačnija mladima, intervjue su radili mladi reporter i kameraman koji rade za TV stanicu namijenjenu mladim ljudima, koju sam nazvala, Europska televizija za mlade (ETVM).

Ova projekt -knjiga je bila između ostalog i vježba za mene; naučila sam da je mnogo teže razviti argument jednostavnim riječima nego znanstvenim jezikom i stilom.

Najteži dio je bio razviti projekt tako da što je moguće više mladih ljudi budu i uključeni i imaju koristi od procesa i rezultata. Kako bi knjigu učinili pristupačnijom što većem broju mladih, koji možda nisu savladali savršeno strani jezik, bilo je potrebno prevesti je s engleskog na druge jezike. Ovo je omogućilo dobru vježbu mladim studentima, većinom s fakulteta na za strane jezike, da pokušaju prevesti ovu knjigu na svoj

materinji jezik. Željela bih se zahvaliti mladima koji su volonterski preveli ovu knjigu.

Nadam se da će ova knjiga pomoći mladim ljudima vizualiziranje načina na koji bi federalna Europa trebala izgledati i koristi koje bi donijela.

Uživajte!
Florina-Laura NECULAI

PRVI DIO

**Zamišljeni intervju s predsjednikom
Europske unije**

Reporter i kameraman Europske televizije za mlade (ETVM) napuštaju studio kako bi se sastali i intervjuirali predsjednika Europske unije...

- Hoćeš li napokon odlučiti što sve trebamo! Moramo sada ići ako želimo na vrijeme stići na intervju.

- Uvijek me požuruješ!

- Radimo već neko vrijeme zajedno i priznajem da je bilo dana kada sam te požurivao, a to nije bilo u potpunosti potrebno, ali ovaj put je veoma važno.

- OK, OK, koga danas intervjuiramo?

- Predsjednika Europske Unije!!!

- Hm, dobro. Mislim da bi bolje bilo da sam poveo nekoga da se brine o rasvjeti... .

- Ti ćeš to dobro obaviti, ali molim te požuri.

- Jesi li pripremio pitanja?

- A što misliš?

- Hm, ja također mogu reći da radimo već dugo vremena zajedno te da... ponekad tvoja pitanja su izgledala veoma spontana.

- Dovest ću auto! I pažljivo sam pripremio pitanja...ovaj put.

- Znao sam! To je za predsjednika Europe. Mogu li vidjeti pitanja?

- Volio bih da ostanu iznenađenje.

- 'Iznenađenje'... možeš li mi ih barem malčice opisati? O čemu ćeš ga pitati?

- Ustvari, pripremio sam tri seta pitanja za tri intervjua koja ćemo imati ovaj tjedan. Materijal bi trebao biti gotov za dokumentarni film koji pripremamo slijedeći mjesec. Prvi krug će biti postavljen Predsjedniku, a fokusirat će se na njegova stajališta o federalizmu, posebice o Europsko federalizmu. Drugi set pitanja ćemo raspravljati s predsjedavajućim Europske vlade, a odnosit će se na način na koji federalna Europa utječe na živote njenih građana i mladih. Treći dio je o trenutnoj

europskoj snazi u međunarodnoj politici. Za odgovore na ta pitanja intervjuirat ćemo ministra vanjskih poslova Europe.

Intervju s predsjednikom Europske unije počinje...

- Gospodine predsjedniče, velika Vam hvala što ste prihvatili naš poziv na ovaj razgovor, koji je dio dokumentarnog filma Europske televizija za mlade (ETVM) o Europskoj uniji i federalizmu. Počeo bih s tim da mi pokušate definirati 'federalizam'.

- Želim vam se zahvalit na pozivu i izraziti moje zadovoljstvo što sam pozvan da govorim o europskom federalizmu.

Proces europskih integracija je dugačak, naročito kad se usporedi s procesom stvaranje Sjedinjenih američkih država. Definiranje federalizma je bio prvi izazov s kojim su se suočili stručnjaci, međutim još uvijek ne postoji definicija federalizma koja bi ih sve zadovoljila. Elementi koji definiraju federalizam se nalaze u političkim i

filozofskim spisima, što otežava zadatak nalaženja jedne jednostavne i sveobuhvatne definicije ovog pojma. Stoga je 'federalizam' definiran i kao nova ideologija i kao politička teorija ili kao model vladanja ili - više neutralno - kao ideja ili koncept. Bez obzira kako raspršeni pogledi na federalizam mogu biti, postoji nekoliko centralnih točaka koje bih želio naglasiti.

Prva od ovih točaka se tiče etimološkog korijena pojma, koji dolazi iz latinskog 'foederis' ('ugovor'). Druga točka dogovora oko federalizma tiče se principa izbjegavanja rata: kako su se liberalna, demokratska i socijalna ideologija pokazale da nisu u stanju osigurati potrebna sredstva za izbjegavanje rata među državama, federalizam se smatrao kao jedna od 'ideološka nada' na putu prema vječnom miru. Treća dodirna točka tiče se definiranja federalizma kroz organizaciju multikulturalnih jedinica u kojoj svaki sastavni dio ima svoju vladu sa svojim svojstvima koja koegzistira s centralnom vladom na koju su prenijeli dio

svoje moći, dajući tako legitimnost odlukama supranacionalne vlade u tim područjima.

- Ako ne postoji opće prihvaćena definicija federalizma, kako bi ste opisali neke njegove osnovne principe?

- Cilj federalizma je pronaći efikasnu ravnotežu između centralizma i autonomije. Njegovi principi uključuju: demokraciju i poštivanje ljudskih prava, raznolikost i toleranciju, pluralizam i autonomiju, efikasnost i sudjelovanje.

- Možete li, molim Vas, pobliže pojasniti ovu tvrdnju?

- Želio bih se usredotočiti na samo četiri principa federalizma: raznolikost i toleranciju, efikasnost i sudjelovanje.

Detaljnije, želim reći da je federalizam koncept koji ocrtava organizaciju teritorija nastanjenju zajednicama različitih kultura koje žive zajedno unutar institucionalnog okvira ustrojenog tako da omogućuje jedinstvo teritorija te istovremeno

jamči očuvanje življenja svojih građana unutar tog teritorija. Ispravan način funkcioniranja takve jedinice uključuje podjelu moći između supranacionalnog i regionalnih, nacionalnih i lokalnih institucionalnih nivoa. To znači više uspješnosti i garantira da donošenje odluka poštuje lokalne specifičnosti. Postojanje nekoliko nivoa političke moći može potaknuti političku participaciju građana na različitim nivoima nadležnosti.

- ...???

- Primjerice da je EU federalna unija, bila bi multikulturalna jedinica koja unutar svojih granica obuhvaća Francuze, Nijemce, Fince, Talijane itd. gdje svatko ima više manje različitu kulturu, ali su sve demokratske države. Život zajedno unutar istih granica pruža veću mogućnost ljudima da se međusobno upoznaju te bolje razumiju i toleriraju različite kulture. Sve ove različite kulturne grupe su ustrojene unutar demokratskih država koje imaju vlastite vlade

(Francuska svoju vladu, Njemačka svoju itd.) koje će uređivati i donositi odluke za svoj narod. Ove nacionalne vlade, koje predstavljaju Francuze, Nijemce, Fince itd., bi trebale prenijeti dio svojih moći na drugu vladu (Europsku vladu) koja će provoditi i donositi odluke za opće (europske) interese.

Ova druga vlada se naziva 'supranacionalna' zbog toga što dolazi iznad nacionalne. Ona nije hijerarhijski nadređena; ona bi jednostavno imala europski, a ne nacionalni mandat. 'Supranacionalni' karakter se odnosi na neovisnost donošenja odluka na Europskom nivou i prvenstvo njenih odluka nad nacionalnim zakonodavstvima. Ovo znači smanjivanje suvereniteta državama članicama ili prije, podjela suvereniteta kod onih pitanja koje je najbolje rješavati na supranacionalnom Europskom nivou.

- Pretpostavljam da podjela područja autoriteta - ili sposobnosti - na različitim nivoima društva ima i druge prednosti: prvo europski građanin/ka će se obratiti najbližoj vlasti kako bi razjasnio/la ili brže

riješio/la svoj problem. Drugo, postojanje različitih stupnjeva sposobnosti predmnijeva uključenje velikog broja ljudi koji rade na ovim nivoima, što znači šire razumijevanje političkih pitanja i veći nivo uključenosti građana u politički proces donošenje odluka.

- Ova pretpostavka može značiti i više birokracije, stoga stvari nisu tako jednostavne. Ipak, općenito, tvoja pretpostavka je poprilično točna.

- Je li se federalizam prakticirao samo u modernim vremenima ili postoje i primjeri iz starije povijesti?

- U praksi, čini se da je federalistički način organiziranja postojao u antičko doba Grčke i Rima. Grčki gradovi države ('polis') su bili organizirani u konfederacije kojima su pristupali konsenzusom. Te su konfederacije imale zajedničke institucije kako bi štitili zajedničke interese braneći jedni druge, te također spriječili bilo kakve međusobne konflikte.

Ovi gradovi države bili su autonomni unutar carstva koje je promicalo oblikovanje takvih konfederacija. Smatra se da je bilo mnogo takvih načina organiziranja države u 3. stoljeću prije Krista. Čini se da je u istom vremenskom periodu i pod grčkim utjecajem jedna od liga iz Male Azije razvila federalni ustav s federalnom skupštinom u kojoj je svaki grad imao broj zastupnika proporcionalan veličini njegovog broja stanovnika.

U doba Rimljana stvorena je tzv. Latinska liga. Također se temeljila na ugovoru između naroda zvanom 'foedus', današnjem etimološkom korijenu riječi 'federalizam'. Rimljani su sklapali ugovore s poraženima u obliku ugovora između Rima i poraženih te su na taj način legitimirali moć Rima.

U teoriji...

...žarulja je pregorila i timu je potrebno neko vrijeme da ju zamjeni. Ubrzo su se vratili intervjuu. Predsjednik nastavlja...

U teoriji odjeci ovog uređenja nastavili su postojati čak i nakon propasti Rima, međutim prvi važan korak je napravljen u 17. stoljeću, nakon potpisivanja Vestfalskog mirovnog ugovora (1648.) kojim je okončan Tridesetogodišnji rat. Federalizam je počeo biti po prvi puta i formalno definiran, zbog rasprava o najboljem načinu uređenja društva, kao federalne ili kao centralizirane države.

Nijemac Johannes Althusius razvio je teoriju o federalizmu, koja je pokušala osmisliti sustav političkog uređenja u kojem ljudi sudjeluju svojim pristankom. Istovremeno je Jean Bodin stvarao teoriju centralizma, koja je uključivala ideju da je suverenost nedjeljiva i da se može nalaziti ili na centralnom nivou ili na nivou države članice, ali ne može biti djeljiva kao u slučaju federalizma. Njegova teorija je nadahnjivala zapadnu političku misao u mnogim europskim državama sve do sredine 20. stoljeća.

- Bez obzira na to, federalistička teorija je preživjela u nekoliko zapadnoeuropskih država kao što su Njemačka i Švicarska,

ali također i u Sjedinjenim američkim državama gdje je počela inspirirati nove definicije. Stoljeće kasnije, američki primjer federalizma oblikovan nakon Američke revolucije ostvario je jak utjecaj na druge nacije u svijetu te ga većina stručnjaka smatra temeljem u stvaranju i razvoju uređenja federalnog tipa. Kako se federalizam razvio razvijao na američkom kontinentu?

- Američka revolucija je bila rat za nezavisnost s različitim fazama, ali sve te zasebne faze su tvorile kontinuirani proces.

U prvoj fazi nakon proglašenja svoje neovisnosti, Sjedinjene američke države (SAD) donijele su svoj prvi pisani ustav 1777. godine nazvan 'Članci o konfederaciji i vječnoj uniji'. Ovaj prvi ustav je jamčio svojim članicama punu suverenost te je na taj način dovodio u opasnost razvoj SAD-a kao jedne države. Bile su potrebne promjene članaka ustava kako bi konfederacija bolje funkcionirala, ali deset godina kasnije 1787., novi kongres održan u Philadelphia-i odlučio je

odbaciti ideju reforme i donijeti novi ustav. Ustav iz 1787. se zato smatra kao drugo utemeljenje SAD-a.

Glavna novost ustava iz 1787. godine je bilo razdvajanje triju grana vlasti, čime je stvoren sustav provjere i ravnoteže između njih, jasno određujući ovlasti federalne vlasti i pojedinih država.

Američka revolucija je bila prije politički nego intelektualni uspjeh. Premda u početku nije bilo savršeno postignuće je u praksi postalo radni sustav koji je prema vani davao značajnu moć federalnoj državi, dok je unutar federacije zadržavao lokalnu moć građana država članica.

- Kako se razvijala federalna praksa u europskim zemljama?

- Razvoj federalizma u europskim zemljama je bio zanimljiv proces; u nekim zemljama federalizam je bio proces udruživanja, kao u slučaju Njemačke i Švicarske, s druge strane u nekim slučajevima je korišten kao rješenje

da bi se izbjegao raspad zemlje, kao u slučaju Belgije.

- Hoćete li nam, molim Vas, detaljnije reći o slučajevima Njemačke i Švicarske?

Njemačka je, za razliku od Francuske, Španjolske, Ujedinjenog kraljevstva i drugih europskih nacionalnih država, bila kratko vrijeme centralistički ustrojena; u stvari, kod nje je kasno došlo do stvaranja jedinstvene nacionalne države. Tijekom srednjeg vijeka, Njemačka je bila labava zajednica neovisnih kneževina i kraljevina koje su potpale pod vlast 'Svetog rimskog carstva njemačkog naroda' nasljednika Rimskog carstva. Prva njemačka nacionalna država, Njemačko carstvo, je formalno bilo ustanovljeno 1871. godine i već je utjelovljivalo federalistički sustav premda je njome dominirala Prusija. Ovlasti njemačkih država uvelike su premašivale ovlasti Njemačkog carstva. Primarni cilj njemačkih država nije bio uspostaviti centraliziranu nacionalnu državu, već stvoriti domaće tržište bez carina i

zajedničku valutu koji mogu doprinijeti ekonomskom razvoju.

Stoga, s političke strane gledano, Njemačko carstvo je više sličio konfederaciji izrazito neovisnih država pod vodstvom Prusije nego pravoj federalnoj naciji. Prvi demokratski federalni sustav je ustanovljen 1918. godine za vrijeme tzv. Weimarske republike, koja se sastojala od 'Länder' (bivših federalnih država), koje su se ponovno u mnogome razlikovale po svojoj teritorijalnoj i ekonomskoj snazi. Međutim za vrijeme Weimarske republike moć 'Länder-a' je bila ograničena, u usporedbi s moći federalnih država u Njemačkom carstvu. Kada je 1933. godine Hitler došao na vlast, njemački federalni sustav je zamijenjen centraliziranom nacističkom diktaturom koja je stvarno trajala do 1945. godine kada su, nakon Drugog svjetskog rata, stvorene dvije Njemačke, gdje je zapadni dio postao prava federacija.

- Može li njemački federalizam poslužiti kao model za Europsku uniju?

- Neki mogu to tvrditi, ali unatoč činjenici da je Njemačka jedna od prvih europskih država koja je iskusila federalizam u praksi smatram da je zapravo model švicarskog federalizma moguće uzeti i primijeniti na europskom nivou zbog njegovog multikulturalizma i multijezičnosti; švicarska federalna vlada (koju izabire parlament) je odraz različitih švicarskih regija i političkih stranaka.

Proces izgradnje nacije u Švicarskoj prvo je prošao kroz konfederaciju. Usmjereni prema nekoj vrsti saveza protiv moćnih susjeda, u kasnom 13. stoljeću švicarski su kantoni uspostavili slabu konfederaciju. Tek u 19. stoljeću (1848.) Švicarska je prihvatila federalni ustav.

Heterogenost države sa svih aspekata, posebno jezičnog i religijskog se dobro odražava na njenu federalnu strukturu koja ima tri razine: federalnu, kantonalnu i općinsku; dvije posljednje razine uživaju veliku političku i financijsku moć, dok su prava manjina zaštićena.

Na federalnoj razini, švicarska dvodomna narodna skupština ima ulogu švicarskog parlamenta. Jedan dom - Nacionalno vijeće - predstavlja švicarski narod, dok drugi dom - Vijeće država okuplja predstavnike/ce kantona. Premda oba doma imaju jednaku moć, Vijeće država ima pravo na veto. Međutim, čini se da je tajna uspjeha švicarskog federalizma u kombinaciji federalizma i direktne demokracije koja pretpostavlja i odlučivanje naroda o raznim pitanjima putem referendumu, dopuštajući stanovništvu da se putem referendumu izjasni o različitim pitanjima i da potakne predlaganje zakona.

Trenutno od svih članica Europske unije, Njemačka, Belgija i Austrija su federalne države; Italija i Španjolska su u procesu decentralizacije; Francuska - poznata po svom centralizmu - dala je veće ovlasti unutar regija dok je Ujedinjeno kraljevstvo u dubokom tzv. procesu dekoncentracije vlasti.

- Rečeno je da je Švicarska prešla iz konfederacije u federaciju. Koja je razlika između federacije i konfederacije?

- Kako bih napravio razliku između federacije i konfederacije prvo trebam reći da ne postoji samo jedna vrsta federalizma, već onoliko koliko je i federalnih država, čak i ako su principi isti. Konfederacija je samo jedan od primjera toga. Razlika između ova dva pojma je očita većinom u odnosu države prema individui.

U federaciji, političke odluke koje je donijela supranacionalna vlada direktno se primjenjuju na građanstvo koje ih treba poštovati. Ako se ne slažu s donesenim političkim odlukama, imaju se pravo žaliti sudu pravde ili demokratski pokrenuti kampanju za promjenu zakona. U konfederaciji se političke odluke koje je donijela supranacionalna vlada primjenjuju na nacionalne vlade koje su suverene te se zajedno sastaju samo kako bi odlučile zajednička stajališta oko određenih pitanja.

- Koje su druge razlike?

- Druge razlike između federacije i konfederacije su slijedeće: federacija se zasniva na Ustavu, dok se konfederacija zasniva na ugovoru; federacija može revidirati svoj ustav prihvaćajući prijedloge (tzv. amandmane) većinom glasova, dok konfederacija može izmijeniti svoj ugovor samo ako se sve sastavne jedinice jednoglasno dogovore; federacija je sama po sebi država jer nacionalne vlade predaju dio svoje moći supranacionalnoj vladi, koja je odgovorna za zajedničko dobro, dok konfederacija po sebi nije država.

Većina država koje su danas poznate kao federacije iskusila je u nekom momentu konfederacijski ustroj. To je slučaj sa Sjedinjenim američkim državama, Njemačkom i Švicarskom. Europska unija je potpuna konfederacija s rastućim brojem federalnih elemenata.

- Kako se teorija federalizma razvijala na europskom nivou?

- U 17. stoljeću prvi puta se teoretiziralo o federalizmu u kontekstu debate o najboljem načinu organiziranja društva, kao federalnom ili centraliziranom sustavu. U Europi je većina država više od tri stoljeća, sve do kraja Drugog svjetskog rata, prihvaćala centralizirani sustav društvenog organiziranja.

U 18. stoljeću Kant je objavio "Pax Eterna" ("Vječni mir"), u kojem je tvrdio da federalizam onemogućava federalnim državama međusobno ratovanje; stoga je federalizam promatran kao jedini put prema 'vječnom miru'. Premda Kant nije imao konkretne primjere federalnih vlada, argument koji je razvio o odnosu između federalizma i mira učinio je veliki korak naprijed za teoretiziranje federalizma u Europi.

U 19. stoljeću mogu se naći politički mislioci koji kritiziraju centralistički sustav smatrajući ga nesposobnim za osiguravanje mirnih odnosa između država, te koji se protive i konceptu nacionalne države.

Primjerice, takvi mislioci su bili: Pierre-Joseph Proudhon koji se protivio stvaranju talijanske nacionalne države; Constantin Frantz, koji je bio protiv stvaranja njemačke nacionalne države; te Carlo Cattaneo, koji je zamišljao Hasburšku monarhiju kao demokratsku federalnu državu.

U prvoj polovici 20. stojeća Europljani su razvili koncept federalizma različit od američkog. Bio je poznat kao pokret personalista. Imao je globalnu viziju federalizma, a bio je inspiriran Proudhonom, Frantzom i Cattaneom. Začetnici ovog pokreta su bili grupa intelektualaca uključujući Alexandrea Marca, Denisa de Rougemonta i Henria Brugmansa. Pokret su oblikovali i razvili u 1930ima mislioci koji su također utemeljili časopise "L'Ordre Nouveau" i "Esprit". U kontekstu globalne ekonomske krize pokret je potaknuo nov način mišljenja koji odbija ideju da globalna kriza nije rješiva. Kriza s kojom su se suočile nacionalne države ohrabrila je zagovornike federalizma da istaknu kako federalizam može iznaći rješenje

za političku, ekonomsku i društvenu depresiju tog vremena. Šteta Prvog svjetskog rata i slabosti Lige naroda pokazale su da se nacionalne države ne mogu same suočiti s novonastalom situacijom. U ovom kontekstu, kritičari nacionalne države 19. stoljeća su našli nove sljedbenike u prvoj polovici 20. stoljeća.

- Osnovne zasade temelja Europske unije su postavljene nakon Drugog svjetskog rata. Kako se federalizam razvijao na europskom nivou nakon Drugog svjetskog rata?

- Utemeljitelji ovoga što se danas naziva Europska unija zamislili su politički i ekonomski mehanizam koji bi udružio industrije ugljena i čelika s komercijalnim interesima u proizvodnji ratnog materijala pod kontrolu Visokog tijela: primarno Francuske, Belgije, Italije, Nizozemske, Luksemburga i njemačke. Ugovor koji uspostavlja Europska zajednica za ugljen i

čelik potpisan je u Parizu (1951) i ubrzo ratificiran.

Često se tvrdi da je Europska unija počela (nastala) kao ekonomski projekt. Premda je ova tvrdnja točna često se zaboravlja da je to također bio i politički projekt. Sjeme je još posijano u međuratnom razdoblju kada je pitanje federalizma prestao biti samo dio intelektualnih rasprava i postao važna točka u političkoj agendi. Završetkom drugog svjetskog rata potreba za sustavom sposobnim da zaustavi ratove između država je postala imperativ. I intelektualci i političari razvili su različita mišljenja o procesu traženja mira. Federalizam je bila samo jedna od teorija koju su istaknuli.

- Politička dimenzija je bila ključna od početka pri stvaranju Europske unije, kao što su i Jean Monnet i Robert Schumann planirali (zamislili) federalna Europska unija sa supranacionalnim institucijama kojima bi moć delegirale države članice.

- Nažalost, zbog povijesnih okolnosti nacionalna suverenost je bila veoma cijenjena u Europi te vjerojatnost da europske države dijele svoju suverenu moć je bila veoma mala. Do Rimskog ugovora (1957.) ekonomski dio europskog projekta je stalno napredovao, dok je s druge strane, politički dio, ideja o Europskoj federalnoj uniji i zajedničkom sustavu obrane je ostavljena za kasnije. Međutim federalne ambicije utemeljitelja sada postepeno sazrijevaju.

- Premda je politički federalni projekt u početku bio odgođen, federalistički pokreti širom Europe pokušali su ga održati živim u mislima i djelima europskih političara.

- Da, svakako. Brojni federalistički pokreti širom Zapadne Europe su formirani u vremenu između dva rata i nakon Drugog svjetskog rata: Paneuropska unija (1923.); Federalna Unija (1938.); Federalistički pokret Europe (1943.); Novi europski krug (sredinom 1940ih); Europska parlamentarna unija (EPU) koja je bila inkorporirana u Međunarodni europski

pokret početkom 1950ih; i Unija europski federalista (1947.).

Nakon završetka Drugog svjetskog rata , u rujnu 1946. godine borci za federalnu Europu sastali su se u Švicarskoj, a u listopadu europski su federalisti zajedno s američkim federalistima ustanovili svjetsku federalnu organizaciju, danas poznatu kao Svjetski federalistički pokret. Prvi kongres europskih federalista je održan 1947. godine, iste godine je pokrenuta tzv. "kampanja" za Svjetsku vladu. Njezin mandat je bio stvaranje svjetskog ustava kako bi se zagarantiralo očuvanje svjetskog mira. Zatim je u ranim 1950. Unija europskih federalista pokrenula europsku kampanju za europsku skupštinu kojeg bi birali direktno njegovi građani. Iza kampanje su stajala važna imena federalizma: Altiero Spinelli (Generalni tajnik Pokreta federalist Europeo), Paul-Henri Spaak (Predsjednik Europskog pokreta), Alcide De Gasperi, itd. Dva desetljeća kasnije (1971.) Europski parlament je postao direktno birano tijelo.

- *Druga dva važna doprinosa zagovornika federalizma, a koji se odnose na amandmane Rimskog ugovora su Jedinostveni europski akt (1986.) i Maastrichtski ugovor - Ugovor o Europskoj uniji (1992.), koji je poznatiji budući da su brojne države članice o njemu odlučivale na referendumima, Danska čak dva puta.*

- Maastrichtski ugovor je donio druge promjene u radu europskih supranacionalnih institucija. Na inzistiranje Britanaca, princip podružnice je uključen u Ugovor. Princip podružnice je, kao što je to uobičajeno u europskoj terminologiji (terminologija EU-a???) , teška riječ za jednostavan i koristan princip. On, u stvari, kaže da bi se o odlukama koje se direktno tiču građana trebalo odlučivati na njima najbližem nivou. Ovo pretpostavlja jasnu slojevanje moći i nadležnosti tako, primjerice, oni problemi mogu biti riješeni na nivou općine ne bi se trebali rješavati na regionalnom nivou; a problemi koji se mogu riješiti regionalno ne bi smjeli nikada biti rješavana i na nacionalnom

ili Europskom nivou. Princip podružnice je jedan od glavnih principa europske federalne misli. Također je bio stavljen u nacrt Europskog ustava.

- Što je nacrt Europskog ustavnog ugovora i što je značio za zagovornike federalne Europe?

- Europski ustavni ugovor je napisala Europska konvencija za budućnost Europe, a za zagovornike federalne Europske unije on je predstavljao mogućnost ponovnog aktiviranja kampanje za političku Europu, koja je započela početkom stvaranja Europske unije.

Predsjednici država i vlada članica država Europske unije su 2001. godine odlučili da Europska konvencija treba biti stavljena u nacrt nove 'knjige pravila' za bolje funkcioniranje of rastuće Europske unije. Na to su se odlučili jer povećanje s petnaest na dvadeset i pet država članica je značilo da neka od postojećih pravila trebaju biti prilagođena kako bi se omogućilo djelotvorno funkcioniranje Unije te zbog potrebe da se

građanima olakša razumijevanje funkcioniranja Unije.

Nakon ove odluke, poznate i kao Laekenska deklaracija (2001.), stvorena je Europska konvencija. Ima 105 članova iz nacionalnih parlamenata, Europskog parlamenta i vlada država članica. Zastupljene su sve glavne stranke, uključujući mnoge koje su predane federalizmu i one koje žele zadržati postojeće stanje.

Čini se da su europski federalisti zaželjeli dobrodošlicu ovom procesu koji sadržava visoki stupanj uključenosti građana i zastupništvo. Slijedeći model Philadelphiske konvencije stvaranja Sjedinjenih američkih država, europski federalisti su inicirali seriju 'Federalističkih pisama' Europskoj ustavnoj konvenciji u kojima su se pozivali na viziju i hrabrost kako bi se u praksi provele ambiciozne, ali za budućnost Europske unije potrebne reforme. Oni su predložili 'Federalistički plan za konvenciju' pozivajući se na Konvenciju kako bi se napravio nacrt europskog federalnog ustava. Ovo je bilo

podsjecanje na 'Virginiski plan' kojim se Sjedinjene američke države prešle iz konfederacije u federaciju.

- Što su još europski federalisti predlagali Konvenciji 'Federalističkim planom'?

- 'Federalistički plan za konvenciju' je dotakao sva područja u kojima Europska unija nije demokratska, transparentna ili dovoljno djelotvorna. Također je oslovila institucije za koje se pokazalo da su previše zatvorene i neodgovarajuće za građane ili njihove zastupnike u Europskom parlamentu. 'Federalistički plan' je predlagao Europskoj konvenciji prihvaćanje slijedećeg: da završni tekst treba sadržavati samo jedan dokument koji bi inkorporirao sve prethodne ugovore te uključio Europsku povelju o osnovnim pravima; da bi se Europska komisija trebala preoblikovati u Europsku vladu koju imenuje Europski parlament (a ne države članice, kako je to sada slučaj) te da će imati političke boje Europskog parlamenta; da suodlučivanje između Europskog parlamenta i Vijeća

ministara treba biti pravilo u svim političkim poljima; te da sve odluke u Vijeću ministara trebaju biti donesene u nekom većinskom obliku i da njihove rasprave trebaju biti javno održane.

Kao što se dogodilo, budući da je otpor federalizmu bio toliko jak, naziv 'federacija' je izostavljen iz završnog dokumenta.

- Premda Europska konvencija o budućnosti Europa ima članove koji imaju federalistička stajališta, među njima su i neki s drugačijim vizijama federalizma. Primjerice, neki su članovi raspravljali potrebu EU-a za dinamičnom 'federalnom jezgrom' država koje su voljne ići prema potpunim federalnim pozicijama bez čekanja na one more reluctant države da im se pridruže. Drugi misle da je to podrivački. Što je Europska 'avangardna' ideja?

- Nastavak povećanja Europske unije dovelo je do postojanja kontinentski široke konfederacije koja je u mogućnosti

djelotvorno djelovati u ekonomskim i svjetskim trgovinskim pitanjima ali joj nedostaje stvarna politička moć. Kako bi se ispravila ova slabost, bivši predsjednik europske komisije, Jacques Delors, je predložio da mala 'avangarda europskih država može sama napraviti prvi važan korak prema bližim integracijama. Ideja je brzo odjeknula i prihvatio ju je njemački ministar vanjskih poslova imala Joschka Fischer, koji je na predavanju na Sveučilištu Humbolt govorio o 'avangardi' država koja će omogućiti nekim europskim državama, onim naprednim, da idu naprijed u nekim poljima, dok će ih druge države moći pratiti korak po korak, tako s vremenom transformirajući trenutnu konfederaciju u kontinentski široku Europsku federaciju.

- Koliko je daleko Europska unija od uspostave Europske federacije?

- Protivnici bi rekli da je EU već jako blizu da postane federalna unija. S druge strane, mnogi federalisti bi smatrali da je EU još

uvijek u osnovi među-vladina organizacija te da je početni federalni plan utemeljitelja Europske unije bio odgođen zbog povijesnih okolnosti koje su stvorile nevoljkost među Europskim nacionalnim državama ustanovljavaju političke Europske unije. Ipak, od tada, svaki korak u razvoju europske unije je bio postupan korak prema demokratičnijoj, djelotvornijoj i transparentnijoj jedinici bližoj federalnoj viziji.

Optužiti europske političare da im nedostaje federalistička vizije može biti nekako neutemeljeno. Nemoguće je učinkovito raditi bez jasno izrečenog cilja (cilj 'federalizma' je krivo shvaćen među mnogim europskim političarima i građanima). Koliko god važno bilo povezati riječ 'federalizam s Europskom unijom, mnogo je važnije osigurati da građani Europe na praktične primjene njegovih principa gledaju kao na pozitivnu korisnost.

Unutar okvira Konvencije federalistička je kampanja imala nešto uspjeha u tome što je Europska povelja o

temeljnim pravima uključena u tekst Ustava; politička područja podložna suodlučivanju između zastupnika koje su izabrali građani u Europski parlament i Vijeća ministara će biti povećana; građani će se moći žaliti direktno europskom sudu pravde te će im biti omogućeno predložiti zakone sakupljajući barem milion potpisa podrške onome što predlažu.

Gledajući dugoročno, sigurno postoje mnoga druga pitanja koja trebaju biti riješena, kako bi se osigurao potpuni demokratski proces donošenja odluka u Europskoj uniji i koji bi njene institucije bile što transparentnije i učinkovitije. Put prema potpunoj Europskoj federaciji je još uvijek dug; ali mali koraci u smjeru federacije čine napredak, bez obzira kako spor. Ovaj nacrt ustavnog dokumenta je najvažniji i stvaran rezultat federalističke kampanje te znak da će se ona nastaviti. Koje god teškoće neke od država članica imaju sada prilikom ratificiranja ovog nacrta Ustavnog ugovora,

njegovi prijedlozi za EU reforme su sada čvrsto dio europskih pregovora.

- Gospodine predsjedniče, želim Vam se zahvaliti na ovom zanimljivom pregledu razvoja federalizma u Americi, a posebno u Europi. Kao dio našeg dokumentarnog filma, slijedeći intervju će biti s predsjednicom europske Vlade te ćemo govoriti o utjecaju koji bi federalna Europa mogla imati na svakodnevni život građana.

Na putu prema studiju, gdje novinar i kameraman ETVM-a imaju još posla:

- Jesi li siguran da si uzeo sve kablove i svjetla iz Predsjednikovog ureda?

- Ured je okrugao!

- Ha, ha, ha!!! Da to je smiješno: Predsjednik sjedinjenih američkih država ima 'ovalni' ured; europski okrugli. Ipak simbol ujedinjene Europe u različitosti stoji veoma vidljivo na njegovom stolu.

- Ostavimo to po strani, ja mislim da e naši mladi gledaoci naučiti mnogo iz ovog prvog intervjua. Ja sam mnogo naučio, ali što je još važnije imam jasniju sliku o federalizmu općenito: federalni dogovori su u praksi postojali još od antičkih vremena, ali se o njima počelo teoretizirati tek u 17. stoljeću, kada je većina europskih država preferirala unitarnu državu s jakom moći vladanja. Šteta uzrokovana Prvim svjetskim ratom je bila poticaja za neke Europske vođe da polože nade u zajedničku organizaciju, Ligu naroda, a neki su već maštali o europskoj federaciji. Još veća šteta, uzrokovana drugim svjetskim ratom, je definitivno skrenula rasprave o federalnoj Europi s akademskih agendi na političke. Početkom 1950ih inicijativa o ekonomskoj Europi je prihvaćena na inicijativu Francuza i Nijemaca, ali je politički plan bio odgođen za buduće generacije. Sadašnje poteškoće Europske unije, koja radi sa skoro 30 vlada koristeći pravila ustanovljena za samo 6 zemalja dovele su do nastojanja da ugovori budu revidirani i da se 2002. godine

izda Europska konvencija o budućnosti Europe koja b trebala tijekom 15 mjeseci raditi na Europskom ustavu, dokumentu koji nije savršen, ali omogućava djelotvorniji, demokratičniji i transparentniji rad europskih institucija u budućnosti te ih također zbližava s građanima koje predstavljaju.

DRUGI DIO

Zamišljeni intervju s Predsjedavajućom europske vlade

Novinar i kameraman, na putu na drugi intervju za dokumentarni film koji pripremaju za mlade Europljane o europskom federalizmu:

- O čemu razmišljaš?

- Ah, ništa! Razmišljam o poziciji predsjedavajućeg europske vlade. Što to znači? Tko je ta osoba? Kako se ona ili on bira?

- Kao što znaš, još uvijek ne postoji Europska vlada, ali postoji naziv Predsjednik/ca Europske unije. Predsjedavajući vlade članica država rotiraju se svakih šest mjeseci na mjestu predsjednika/ce EU. Ali našim gledateljima/icama smo nakanili dati mogućnost da vide što se može dogoditi u budućnosti. Stoga, zamisli da postoji federalna Europa, s dvodomnim parlamentom, vladom, sudom pravde i centralnom bankom.

- Čekaj? Postoje već neke od tih stvari: sud pravde, centralna banka i prije svega, zajedničku valutu koja je važan element europskog federalizma. A ti nisi odgovorio na moje pitanje. Kako će predsjedavajući/a vlade biti/a biran/a? I kakve sve to ima veze sa mnom? Kako to utječe na moj život? Nadam se da će mi tvoj slijedeći intervju dati bolju sliku kako europski federalizam utječe na mene.

I evo intervjua s našom izmišljenom predsjedavajućom europske vlade...

- Gospođo predsjednice, ima li sada Europska unija vladu?

- Željela bih tako misliti. Od svih europskih institucija, Komisija je sigurno jedina čije svakodnevne aktivnosti su najbliže onima 'običnih' vlada. Upravlja budžetom, pazi da se zakoni EU poštuju te kada je to potrebno, koncipira prijedloge za nove zakone. Međutim postoje neke zadaće vlade koje Komisija ne može izvršavati. Primjerice, u područjima politike kako što su zajednička sigurnost, pravosuđe i unutarnji poslovi odluke se donose jednoglasno u vijeću ministara - tj. ., među vladama. Pojednosti i bilo kakve iznimke od ovog pravila su navedeni u Ugovorima. Predstavници građana u europskom parlamentu slobodno raspravljaju o bitnim pitanjima te u nekim područjima politike posebno navedenima u Ugovorima vijeće se mora 'posavjetovati' s parlamentom.

Međutim većina EU zakonodavstva se dogovara 'metodom zajednice'. Recimo, primjerice, da Komisija razmatra neki zakon koji se tiče nadoknade novca za avionske karte putnicima čiji let kasni ili je otkazan. Ovo spada pod 'prometnu politiku' i vodi se koristeći se 'metoda zajednice'. Tako se Komisija prvo posavjetuje naširoko s vladama država članica, industrijom, sindikatima i građanskim organizacijama koje se za to zanimaju, prije sastavljanja nacрта prijedloga. To se tada šalje i Vijeću ministara i Europskom parlament koji radi na tome te ga može izmijeniti. Europski parlament ga analizira u odborima, dok Vijeće ministara saziva sastanak ministarstava prometa iz svih zemalja članica. Nakon rasprave, odluka se donosi većinom glasova. Naravno da su neke države veće od drugih i onima s većim brojem stanovnika je dano nešto glasova više u Vijeću nego manjima.

U slučaju neslaganja Parlamenta i Vijeća postoje unutrašnja pravila koja pomažu donošenju konsenzusa. Posljednja faza je

inkorporiranje novog EU zakona u nacionalne zakone država članica. Ova metoda 'suodlučivanja' između Parlamenta i Vijeća pokazala se veoma učinkovitom u donošenju uspješne europskih politika.

- Ali ako će Europska unija postati federalna unija, hoće li tada imat pravu vladu?

- Da, naravno. Ako EU postane federalna unija, Komisija će sigurno izvršiti tu ulogu, Premda je neće biti potrebno zvati 'Europska vlada'. Predsjedavajući/a Komisije - bilo da se zove njen/a predsjednik/ica, 'premjer/ka', ili kancelar/ka - će imenovati Europski parlament. Politički, Komisija bi mogla odražavati političke boje Parlamenta.

Trenutačno, Predsjednika Komisije nominiraju vlade država članica, a potvrđuje ga Europski Parlament. Nadalje, druge članove Komisije također predlažu države članice, premda Predsjednik je taj koji raspodjeljuje poslove među njima. Europski parlament ih zatim treba potvrditi sve zajedno.

Ako Europska unija postane federalna unija tada će Europska komisija biti njena vlada koju će sačinjavati članovi Europskog parlamenta, a odražavat će rezultate europskih izbora.

- Zbog čega bi Europska unija s pravom vladom bolje funkcionirala.?

- Kad bi Europska unija imala vladu, to bi automatski značilo da bi bolje funkcionirala. 'Bolje funkcioniranje' Unije zavisi o mnogim poboljšanjima sustava. Ipak, to bi predstavljalo veliki korak naprijed.

U EU ustrojenoj kao federalna unija breme donošenja odluka, samo po sebi, leži na građanima, a ne na vladama država članica. U sadašnjoj situaciji, u kojoj države članice imenuju Komisiju, a Europski parlament daje svoj pristanak, smatra se da Komisiji, stoga daju dvostruki legitimitet i vlade država članica i Europski parlament. Ova se procedura podudara s federativnim pristupom: vlade u Vijeću Europe i predstavnici koje su izabrali građani u

Europskom parlamentu. Ali ovaj dvostruki legitimitet nije istinski demokratska zato što Parlament može reći samo ne. Odluke koje su donijeli europski građani se reflektiraju samo u Europskom parlamentu Europske političke stranke bi trebale imati kapacitet da naprave protu prijedlog.

Da je EU federalna unija, odluke koje bi donijeli njeni građani bi se također reflektirale na Komisiji čiji predsjednik/ca i članovi/ce bi bili birani/e unutar Parlamenta ili na prijedlog europskih političkih stranaka, ako kandidati/kinje nisu članovi/ce Europskog parlamenta.

- Koje bi bile stvarne posljedice federalne Europe za njene građane?

- Opće posljedice federalne Europske unije za njene građane ne mogu se predvidjeti u odnosu samo na promjene na nivou Komisije. Ipak, prije spomenute promjene bi bile veoma pozitivne. One bi osigurale prenošenje više moći Komisiji u onim područjima koje imaju direktne posljedice za dnevni život građana, a

za što nacionalna vlade ne može sama biti odgovorna, kao što su nezaposlenost, klimatske promjene, javno zdravstvo ili neko drugo polje.

- Kako bi bolje razumjeli, možete li nam dati nekoliko primjera, počevši od politike koja Europu čini veoma vidljivom: regionalna politika.

- Regionalna politika vjerojatno daje najveću vidljivost Europskoj uniji i kao zajednici i kao cjelini. Sadržava nekoliko programa koji se razlikuju po svrsi, budžetu i zemljama gdje se primjenjuju.

Cilj ove politike je stvoriti ravnotežu između centra i periferije. Podržava slabije razvijene regije i pomaže im dovesti infrastrukturu i tehnologiju na isti stupanj kao što je u više razvijenim područjima. Svaki put kada je most ili cesta sagrađena kao dio programa regionalne politike, EU financira dio projekta, a ostalo regija ili država i svog budžeta. To je jedno od područja gdje EU dobiva vidljivost.

To se neće promijeniti ni u federalnoj Europskoj uniji. Pojam 'regionalna politika' podrazumijeva postojanje regija koje su u mogućnosti prepoznati vlastite potrebe, izračunati troškove i predstaviti uvjerljiv prijedlog Europskoj komisiji. Primjerice, mogu postojati dva gradića koja se nalaze u području između zemalja Europske unije koja trebaju popraviti most koji ih spaja, ali nemaju potrebne fondove. Veoma će teško biti skrenuti pozornost nacionalne vlade na ovakvu lokalnu potrebu. Ipak u društvu strukturiranom u nekoliko nivoa, lokalna zajednica može lako prepoznati potrebe svojih građana, te bi trebala imati moć mobilizacije i rješavanja problema koristeći se federalnim sredstvima u što boljem interesu svojih stanovnika.

- Hoće li federalna Europa riješiti problem nezaposlenosti?

- Nije lako, u ovom slučaju, dati izravan 'da ili ne' odgovor. Europski federalizam je pokret, a ne politička stranka s izbornom platformom

koja se bavi problemom kako stvoriti nova radna mjesta. To je uloga političkih stranaka.

Ali bitan dio rada Europske komisije se odnosi na zaposlenje i socijalna pitanja. Njegov cilj je promicati socijalni dijalog na europskom nivou, povećati ravnopravnost između muškaraca i žena i osigurati više i bolje poslove. Kako bi se postigao taj cilj već je predložena Europska strategija zapošljavanja (ESZ) koja je postala dio tzv. 'Lisabonske strategije' čiji je cilj učiniti EU što boljom ekonomijom sposobnom za ekonomski rast s više i boljim poslovima. ESZ promiče neku vrstu koordinacije na europskom nivou, budući da se međuvladina metoda, do sada, pokazala neučinkovitom. U federalnoj Europskoj uniji, ovakva strategija će se podupirati, a uloga Europske vlade će biti preuzimanje zakonodavnih inicijativa.

- Hoćemo li uzeti primjer obrazovanja unutar federalne Europe?

- Unutar bilo koje obične federalne države, pitanja kao što su obrazovanje i kultura su

često odgovornost regija uz pomoć fondova nacionalnih vlada.

U slučaju Europske unije, na supranacionalnom nivou već postoji odjel (nazvan 'generalna uprava') zadužen za obrazovanje premda se ne miješa ili negativno utječe na politiku obrazovanja država članica. Njegov osnovni zadatak, na supranacionalnom nivou, je promicati programe koji pomažu zajednicama da uče jedne o drugima, u smislu jezika, tradicija, kultura te na taj način razviti Europska kulturna područja.

Ovo se ne bi mijenjalo i kad bi Europska unija bila ustrojena kao federalna unija. Ovakvi programi bi se i dalje promicali. Jedina moguća promjena bi mogla biti poticanje svake europske regije na promicanje obrazovnog sustava koji ističe specifičnosti njihove kulturne različitosti. Ipak ne smijemo zaboraviti da trenutačno samo nacionalne vlade imaju mogućnost povisiti poreze. U federalnoj Europi supranacionalna federalna vlada bi bila financirana svojim vlastitim sustavom oporezivanja.

- Ali daje EU federalna unija ne bi li to značilo da europski građana trebaju dvostruko plaćati poreze?

- Ne! Sredstva EU danas dolaze većinom od doprinosa država članica , a to u stvari znači iz nacionalnih poreza koje plaćaju građani. Iznos doprinosa svake pojedine države članice je izračunat prema poprilično složenoj formuli.

Kad bi sama Europska unija imala moć za povišenjem poreza, to bi značilo da svi građani država članica bi znali točno koliko trebaju platiti Europskoj vladi, a koliko ide njihovim nacionalnim vladama. Za običnog građanina ili građanku ovo bi sve učinilo mnogo jasnijim.

Moć oporezivanje je stoga najvažniji element u određivanju moći države. Kad bi EU imala moć oporezivanja, tada bi se mogla uistinu smatrati državom, najvjerojatnije federalnom.

- Što je sa zdravstvom i zaštitom potrošača? Hoće li se to mijenjati u federalnoj Europskoj uniji?

- Čak i da je EU federalna unija, šanse su da se zakonodavstvo vezano uz zdravstvo i zaštitu potrošača budu provedene na isti način kao i sada. Jednom kada se dogovore Parlament i Vijeće, zakoni na ovim poljima moraju provesti nacionalne, regionalne i lokalne vlasti. Uloga Europske komisije je provjera da se zakoni primjenjuju u praksi te da se poštuju. To je ono što se sada događa, stoga zašto bi federalna Europa to željela promijeniti?

- Što je s politikom zaštite okoliša?

- U osnovi situacija je ista kao i u slučajevima zdravstva i zaštite potrošača. Europska komisija pokreće zakonske odredbe o zaštiti okoliša i provjerava da li ga države članice ispravno provode.

- Kratko smo razgovarali o pitanjima regionalne politike, zaposlenja,

obrazovanja, zaštite potrošača i okoliša kako bi što bolje vizualizirali utjecaj koji bi federalna Europska unija imala na svoje građane. Čini mi se da neće biti baš mnogo utjecaja. Kako bi ste ovo komentirali?

- Područja o kojima ste postavljali pitanja su među onima koja najviše brinu europske građane. U ovim i sličnim političkim područjima neće biti velikih promjena ako Europska unija bude postala federalno ustrojena, zato jer federalizam više zanima na kojem demokratskom nivou vlade se trebaju donositi takve odluke. Zdravstvena politika je jedan od primjera. Izgradnja velike nove bolnice bi, uobičajeno, bilo nacionalno ili regionalno pitanje, međutim kontrola kvalitete korištenih lijekova u svakoj zemlji Europske unije mora biti europsko pitanje.

Područja o kojima smo razgovarali proceduralno se neće mnogo promijeniti zato jer već funkcioniraju poprilično blizu federalnim principima učinkovitosti, demokracije i transparentnosti. Osim toga,

ovo su polja u kojima Europski parlament ima moć suodlučivanja.

Kao što smo vidjeli, ako Europska komisija bude predlagala nacrt zakona na polju zaštite okoliša o njemu će morati donijeti zajedničku odluku Europski parlament i Vijeće ministara (za zaštitu okoliša), većinom glasova. Međutim, dok su rasprave Europskog parlamenta javne i stoga i transparentne, Vijeće ministara se obično sastaje iza zatvorenih vrata i nedostaje mu transparentnosti.

- Da, ali kako će nacrt Europskog ustava promijeniti ovu sadašnju situaciju?

- Prvo će biti više političkih područja u kojima će Parlament i Vijeće morati zajednički donositi odluke. Drugo, u ovom procesu donošenje odluka morat će se uvelike savjetovati s predstavnicima civilnog društva. Treće, Europski ustav bi trebao poboljšati transparentciju obvezujući i Europski parlament i Vijeće ministara (kada zajedno donose zakone) da se javno sastanu te će

inzistirati na većoj dostupnosti dokumenata ovih dviju institucija.

- Na kojem području Europski parlament trenutno nema moć, ali će je imati kada EU postane federalna unija?

- Definitivno, vanjska politika, sigurnost i unutrašnji poslovi. Ovo su područja u rukama država članica.

Da je EU federalna unija, Europski parlament bi imao dva doma: sadašnji parlament kao Dom predstavnika i Vijeće ministara bi bilo državni dom ili senat. Odluke o vanjskim odnosima EU bi trebale podršku oba doma.

- Hoće li nacrt Europskog ustava donijeti poboljšanja u području vanjske politike??

- Vrlo malo, ali to su značajne promjene s obzirom na osjetljivost teme. Europski ustav utvrđuje da bi Europski parlament u nekim područjima slobode, sigurnosti i pravde, trebao imati moć suodlučivanja.

Napredne korake u ovom području je teško predvidjeti zato jer je veoma osjetljivo

pitanje tražiti europske zemlje da se odreknu svog suvereniteta zbog 'vanjskih razloga'. Štoviše, dok nacrt Ustavnog ugovora ne bude ili ratificiran ili zamijenjen s nečim sličnim, razvoj vanjske politike Europske unije će ostati pretežno među vladino pitanje. Ma kako mali, korak naprijed je već učinjen stvaranjem odsjeka unutar Europske komisije koji se bavi s problemima imigracije i sličnim pitanjima. Ovaj novoosnovani mali odsjek ima ulogu iniciranja donošenja zakona u koordinaciji s državama članicama. Ovo je napredak u smislu da se si države članice dopustile barem da dijele iniciranje donošenja zakona s Europskom komisijom.

Ali ne smijemo zaboraviti da jedno od EU područja politike gdje federalizam već postoji i gdje je bio posebno uspješan je - međunarodna trgovina. Primjerice, u/pri stvaranju Svjetske trgovačke organizacije pregovore je vodila Komisija u dogovoru sa specijalnim odborom Vijeća ministara. Za ovo pitanje i sva druga vezana uz trgovinu, Vijeće glasa kvalificiranom većinom. Ovo je jedna

uspješna priča koja pokazuje put naprijed u federalnu budućnost.

- To je veoma dobra napomena za završetak današnjeg intervjua. Želim Vam zahvaliti na uloženom vremenu kako bi ste našim mladim gledaocima objasnili kakav bi utjecaj federalna Europska unija mogla imati na svakodnevni život svojih građana..

U studiju ETVM, nakon završenog rada na materijalu:

- Što misliš o utjecaju federalnog ustrojstva Europske unije na svakodnevni život građana?

- U potpunosti se slažem da je ono što je prečasnica 'predsjednica vlade' rekla danas bilo zanimljivo, ali opis mogućeg utjecaja na Europsku politiku promijenilo je malo moj stav.

- Kako to misliš?

- Federalna Europa neće donijeti promjenu u samim politikama! Čini se da su politike dobre

kao ideja: cijeli problem leži u složenom načinu njihovog prihvaćanja koristeći proces koji nije dovoljno ni demokratski ni transparentan. To je ono što bi federalna Europa trebala mijenjati!

- Začuđuje me, da bi se promijenio način donošenja odluka, sve što je možda potrebno je nekoliko malih koraka vezano uz neka sporedna pitanja.

-Sporedna pitanja? Kako to misliš 'sporedna'?

- Recimo, primjerice, razumijem da je teško državama članicama dijeliti svoj suverenitet, ali zašto ne učiniti Vijeće ministara koje predstavlja, i tako, države drugim domom Europskog parlamenta gdje će također predstavljati države? Mogu promijeniti ime i glasati drugačije, ali učinkovitije!

- Neke druge 'sporedne' stvari o kojima razmišljaš?

- Ne baš, ali se pitam je li s vanjsko političkim pitanjima utjecaj Europske federalne unije veći... .
- Kada nam je na rasporedu slijedeći intervju?
- Za dva dana!

TREĆI DIO

**Zamišljeni intervju s ministrom
vanjskih poslova Europske unije**

Reporter i snimatelj ETVM napuštaju studio te idu na sastanak s ministrom vanjskih poslova Europske unije...

- Ovo je posljednji intervju za našu dokumentarnu seriju o europskom federalizmu općenito te federalizmu općenito... . Jesu li prva dva intervjua promijenila tvoju viziju budućnosti Europe?

- Uvijek sam se smatrao pro-Europskim; ali sada shvaćam da to nije dovoljno. Želim li zaista više oblikovati Europu trebam biti više uključen u proces njenog stvaranja!

- Što bi, točno, prvo zahtijevao?

- Teško je kategorizirati potrebe Europske unije. Ipak, budući da ćemo danas intervjuirati ministra vanjskih poslova, rekao bih da bih zagovarao za Europsku uniju koja ima više utjecaja na svjetskoj pozornici, koja ima kapacitet djelovati u međunarodnim krizama i da je uspješan partner Sjedinjenim američkim državama.

Zamišljeni intervju s ministrom vanjskih poslova Europske unije ...

- Vaša Ekscelencijo, hvala Vam što ste pristali na intervju za 'Dokumentarac o federalnoj Europi' koji ETVM priprema za svoju mladu publiku. Prvo pitanje o kojem želim da razgovaramo se tiče razloga zašto Europska unije treba imati Visokog predstavnika za zajedničku vanjsku politiku i sigurnost?

- Prije 1990ih Europska unija je imala povjerenika zaduženog za europske vanjske odnose. Postojanje ministra vanjskih poslova Europske unije postaje imperativ u 1990ima kada su države članice Europske unije pokazale da su previše podijeljene da bi se uspješno nosile sa sukobom na Balkanu.

- Ipak Europske su države od stvaranje Europske unije pokušale zajednički raditi na politici obrane i sigurnosti. Prvi pokušaj - Europska obrambena zajednica - je propao 1954 jer ga Francuska nacionalna skupština

nije uspjela ratificirati, premda su sve druge nacionalne vlade to učinile. Kasnije iste godine, organizacija za sigurnosnu politiku i suradnju pri obrani, nazvana Zapadna europska unija, je stvorena. Bila je to slaba organizacija s obzirom na sigurnost i obranu te je obustavila svoje aktivnosti 2000. godine.

- Propast komunizma u Istočnoj Europi kasnih 1980ih i krvavi sukob u bivšoj Jugoslaviji ranih 1990ih, natjerao je države članice Europske unije na ozbiljnije razmatranje potrebe jače Europske vanjske politike. Ovo je bila jedna od najvažnijih značajki Ugovora iz Amsterdama (1997.) koji sadrži odredbu za stvaranje pozicije za nekoga na Europskom nivou tko bi bio zadužen za Europske vanjske poslove. Ova osoba se naziva 'Visoki predstavnik za zajedničke vanjske poslove i sigurnost' Bilo je jasno da ako europska unija hoće igrati veću ulogu u međunarodnim poslovima treba predstavnika/cu kojeg/ju su opunomoćile države članice da govori u ime Europe. Polako će građani prihvatiti ovu osobu

kao onu koja ima mandat u vanjskim poslovima Europe. Pozicija Visokog predstavnika postoji paralelno s onom Povjerenika za Europske vanjske odnose.

Visoki predstavnika za zajedničku vanjsku politiku i sigurnost je postavljen kako bi predstavljao Europsku uniju u različitim kriznim situacijama (primjerice Makedonija). Pozitivni rezultati su dokazali da Europa može i će igrati jaču ulogu u vanjskim poslovima. Kao rezultat, sa svakim ugovorom nakon Amsterdama (1997.) pozicija Visokog predstavnika/ce za zajedničku vanjsku politiku i sigurnost postaje što konkretnija, proces koji je dostigao svoj vrhunac nacrtom Ustavnog ugovora (2004.) u kojem se predlaže zamjena Visokog predstavnika/ce s ministrom vanjskih poslova koji bi također bio jedan od potpredsjednika Europske komisije.

- Koja je razlika između uloga Visokog predstavnika za zajedničku vanjsku politiku i sigurnost i Europskog ministra vanjskih poslova?

- Razlika u zaduženjima nije veoma značajna, ali u smislu posljedica, pozicija Europskom ministru vanjskih poslova kao potpredsjednika Europske komisije ističe buduću uključenost ovih institucija u pitanjima Europskih vanjskih poslova.

Države članice moraju odlučiti i o Visokom predstavniku i Europskom ministru vanjskih poslova. Da bi ministar vanjskih poslova dobio mandat, sve države članice se moraju jednoglasno složiti. U praksi to znači da ministri vanjskih poslova država članica (Francuske, Velike Britanije, Italije itd.) se sastaju jednom mjesečno, ponekad i češće, kako bi odlučili o određenom pitanju koje Visoki predstavnik u ime Europske unije slijedi. Ali ove odluke zahtijevaju složnost, a to pretpostavlja da je jedna od uloga Visokog predstavnika zahtijevanje konsenzusa. Drugim riječima: nema konsenzusa, nema odluke, nema djelovanja!

- Nažalost stajališta država članica mogu se uvelike razlikovati te se ne može postići konsenzus. Ipak, nacrt ustava ne predlaže

nikakve promjene načina glasovanja u Vijeću ministara vanjskih poslova. Ostavlja jednoglasno odlučivanje, što znači da ministar vanjskih poslova ne samo da će i dalje biti ovisan o volji država članica već da nikakve učinkovite odluke neće biti moguće.

- Ovo je osjetljivo pitanje. U jednu ruku, jednoglasno odlučivanje se ponekad opravdava povijesnim razlozima. Neki argumentiraju da nije u redu ignorirati ili nadglasati stav i jedne države članice samo da bi se odluka donijela.

U drugu ruku, s praktične strane gledano, veličina sadašnjeg Vijeća može biti glavna prepreka. U vrijeme Ugovora iz Amsterdama, kada se oblikovala ideja o Europskom predstavniku za vanjsku politiku, Europska unija se sastojala od 15 država članica. Postizanje konsenzusa između 15 ministara vanjskih poslova je još uvijek bilo vjerojatno. Ali od tada EU se povećala prvo na 25 država članica, a uskoro i na 27, moguće čak i više. Premda nije nemoguće postići konsenzus među toliko mnogo država bi

zahtijevalo veliko ulaganje vremena i pregovora između država članica što može odgoditi europsku reakciju na bilo koju hitnu međunarodnu krizu te može pokazati vanjsku politiku Europske unije kao nesposobnu i neučinkovitu.

Nadalje, konsenzus među toliko mnogo nacionalnih vlada će biti još teže postići, budući da skoro svaka država članica tradicionalno ima vlastitu regionalnu vanjsku politiku.

- *Što zapravo mislite?*

- Primjerice, sukob u Bjelorusiji će najviše brinuti vlade Baltičkih zemalja. Ako istovremeno se dogodi drugi sukob u Istočnom Timoru to će brinuti vladu Portugala, ali ne i Baltičke vlade, djelovanje EU-a u oba područja će još uvijek zahtijevati jednoglasni pristanak u Vijeću. Ovo će odnijeti mnogo vremena i energije u pregovorima između nacionalnih vlada i odgoditi njihovu reakciju na problem u Bjelorusiji i Istočnom Timoru. Praktično gledano to će značiti da će

ljudi u zemljama zahvaćenim sukobom platiti visoku cijenu dok čekaju da Europa donese odluku.

Predloženi odlomak u kojem se traži da ministar vanjskih poslova zamijeni 'Visokog predstavnika za zajedničku vanjsku politiku i sigurnost' bi točnije označio osobu s njegovim ili njezinim mandatom. Ipak, čak i s ovim poboljšanjem, potreba za jednoglasnim odlučivanjem nacionalnih vlada ostaje problematična. Donošenje odluka većinom glasova bi bilo mnogo učinkovitije i povećalo bi djelotvornost Europe u rješavanju problema međunarodnih sukobljenih područja.

- Hoće li postojanje ministra vanjskih poslova približiti Europu federalnoj državi?

- Europska unija je već uspješna konfederacija. Imati ministra vanjskih poslova je kao metafora ili simbol, ali to ne znači da je Europska unija bliže ideji bivanja državom, čak ni federalnom. To podrazumijeva postojanje osobe na Europskom nivou koju su zadužile nacionalne vlade da izvršava opću

vanjsku politiku Europe. To pretpostavlja da kada Sjedinjena američke države ili Rusija ili Kina žele raspraviti neko pitanje o međunarodnoj politici imaju osobu kojoj se mogu obratiti. Parafrazirajući poznatu Kissingerovu izjavu "ako želim razgovarati s Europom koga ću zvati?", sada s ministrom vanjskih poslova Europske unije postojat će netko tko će se javiti na telefon.

Kako bi se pozicija Europskog ministra vanjskih poslova smatrala prvim korakom prema federalnoj Europskoj uniji i druge stavke bi trebale praktično provođenje. Primjerice, ministar vanjskih poslova bi trebao biti i jedan od potpredsjednika Europske komisije, ali Europska komisija nije prava vlada Europske unije. Ministar bez vlade ne čini Europsku uniju federalnom državom.

- Da je Europska unija već prava federalna unija, kakova bi bila uloga ministara vanjskih poslova država članica Europske unije?

- Da je EU federalna unija, države članice bi i dalje imale svoje ministre vanjskih poslova. Oni bi bili ministri federalnih jedinica koje čine Europsku federaciju. Razlika bi bila ta što njihov mandat bi bio ograničen budući da je bi njihova zemlja namjerno predala dio svoje moći vezane uz vanjske poslove Europskom ministru vanjskih poslova. Ovo pretpostavlja stvaranje dokumenta na Europskom nivou koji će jasno definirati podjelu poslova između ministara vanjskih poslova država članica i Europskog ministra vanjskih poslova.

- Hoće li Europski ministar vanjskih poslova sjediti u Vijeću sigurnosti Ujedinjenih naroda kao predstavnik Europe?

- Želi li Europska Unija da svijet čuje jedan jasan glas iz Europe u pitanjima međunarodnih poslova europski ministar vanjskih poslova bi trebao imati stalno mjesto u Vijeću sigurnosti Ujedinjenih naroda.

Situacija je pomalo složena. Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda ima petnaest

članica od kojih su pet stalnih te imaju pravo veta, a ostalih deset ih se izmjenjuje. Sustav glasovanja u Vijeću sigurnosti je većinski (devet od petnaest glasova). Problem, u ovom trenutku, je u tome što su u Vijeću sigurnosti Europske države, neke od njih kao stalne članice, a neke koje se rotiraju.

- Pet stalnih članica Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda su: Kina, Francuska, Velika Britanija, Ruska federacija (kao službeni nasljednik SSSR-a) i Sjedinjene američke države; Njemačka također pokušava postati stalna članica. Dvije stalne članice Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda - Francuska i Velika Britanija - su također i članice Europske unije.

- S konfederacijom, kako danas izgleda, Europska unija nije federacija. Stoga Europski ministar vanjskih poslova ne može imati mjesto u Vijeću sigurnosti Ujedinjenih naroda kao predstavnik Europe.

Kao federalna unija, EU bi trebala imati pravnu osobnost. Stoga bi bilo

besmisleno da u međunarodnoj organizaciji, kao što su Ujedinjeni narodi koji predstavljaju svjetske države, Europu zastupaju državni ministri, a ne Europski ministar vanjskih poslova. U ovakvim okolnostima, Europska nacionalna vlada će biti prisiljena prihvatiti jedinstveno stajalište o međunarodnim pitanjima.

- Ovdje ponovno postaje problem pitanje jednoglasnosti nacionalnih vlada.

- Kod pitanja Iraka, primjerice, isti glas svih pet stalnih članica Vijeća sigurnosti je potreban da bi vojna intervencija bila legalna. U našoj zamišljanoj vježbi u kojoj je Europska unija federalna država, predstavnik EU u Vijeću sigurnosti Ujedinjenih naroda bi prvo trebao se složiti s Europskim stajalištem unutar nacionalnih vlada Europske unije. Prije nego što ode u New York gdje se sastaje Vijeće sigurnosti, Europski ministar vanjskih poslova, bi se sastao s predstavnicima oko 30 europskih vlada kako bi se postigla zajednička pozicija o tome je li ili nije potrebna

intervencija u Iraku. Zamislite koliko bi vremena za to trebalo! Međutim, kada bi se koristilo većinsko glasovanje situacija bi bila drugačija. To bi zahtijevalo manje vremena i također bi omogućilo ministrima vanjskih poslova država članica Europske unije da stvore kohezivno i pravovremeno mišljenje o tome treba li ili ne podržati intervenciju u Iraku.

- Čini se da će uspjeh vanjske politike Europske unije ovisiti o volji europskih država članica da se suoče s izazovima Europske unije te da se s njima uhvati u koštac sredstvima zajedničke akcije. Države mogu također same djelovati, ali izazovi mogu biti bolje riješeni kada države djeluju zajedno.

- Da, naravno. S izazovima kao što su imigracija, etnički sukobi, klimatske promijene, posljedice globalizacije ili rastući utjecaj terorističkih mreža se uspješnije bori kada se države udruže. U sadašnje vrijeme sve je manje i manje slučajeva da ljudi umiru

zbog u uobičajenim (tradicionalnim) ratovima između država. Većina današnjih sukoba se događa bilo zbog sloma političkog režima unutar zemlje bilo zbog prijetnji od strane ne državnih aktera kao što su terorističke grupe ili organizirani kriminal.

Europska unija organizirana po sustavu jasnih vodoravnih slojeva s jasnom podjelom zadataka između svakog sloja te djelujući unutar čvrsto izgrađene mreže može igrati glavnu ulogu u rješavanju ovih problema.

- Zbog boljeg razumijevanja, predlažem da uzmete slučaj bivše Jugoslavije. Kako bi Europa djelovala da je imala ministra vanjskih poslova u to vrijeme?

- Ovo pitanje me prisiljava na spekulaciju, ali budući da radimo zamišljenu vježbu... . Mislim da bi se tada drugačije postupalo.

Premda su Europske države bile veoma podijeljene kod sukoba u Jugoslaviji, Visoki predstavnik za zajedničke vanjsku politiku i sigurnost, kad je bio postavljen, odigrao je važnu ulogu u smanjivanju napetosti. Bio je u

mogućnosti pronaći mirno rješenje ili barem argument koji je odgovarao svim stranama. Ovo je dokazalo da čak i kad Europska unija ne bi imala vojsku, njen utjecaj u području konflikta bi bio veoma visok. Međutim, treba priznati da postojanje prave osobe na pravom mjestu bez potrebne podrške nije također dobro rješenje. To je razloga zašto treba postojati limitiran kontingent ljudi koji bi bili nešto kao 'Europska vojska' koja bi olakšali intervencije u kriznim područjima.

- Ostajući u istom okviru bivše Jugoslavije, kako bi se sukob razvio da je EU bila federalna unija?

- Postojale bi manje mogućnosti da se takav sukob dogodi unutar Europske unija čak i ovako organizirane. U stvari, sprječavanje rata između članica država je i bio razlog stvaranja Europske unije!

Postoji nekoliko razloga zašto postoji mala vjerojatnost da se sukobi dogode unutar granica Unije, a ja ću se osvrnuti na samo nekoliko njih: prvo Europska unija je započela

s mehanizmom kontrole industrije rata stvorivši Visoko tijelo nad proizvodnjom željeza i ugljena. Danas se Unija razvija u kulturnu zajednicu, ili bolje rečeno u multikulturalnu zajednicu. U tom smislu promoviraju se mnogi programi za pojedince/ke iz različitih kultura kako bi upoznali jedni druge i otkrili ljepotu i bogatstvo europske kulturne različitosti. Nadalje, sve države koje su članice Europske unije su dobro ustrojene demokracije, što pretpostavlja da već dijele neke određene vrijednosti koje bi im pomogle da izbjegnu rat međusobom. Europske institucije su stvorene tako da države rade zajedno za svoj vlastiti interes i kako bi riješile međusobne probleme. Za tu svrhu osnovan je europski sud pravde; njegova uloga je veoma slična ulozi federalnog suda SAD-a u ograničavanju suvereniteta državama.

- Mala digresija, kako europski sud pravde ograničava suverenost država članica?

- Evo konkretan primjer načina kako Europski sud pravde može ograničiti suverenost državama članicama Unije: ako Europska komisija pokrene nacrt zakona o smeću kao dio politike zaštite okoliša i odobre ga i Europski parlament i Vijeće ministara, tada on postaje zakon Europske unije (tzv. 'direktiva'). Sve države članice Unije su dužne ga provesti unutar dogovorenog vremenskog roka. Ako bilo neka država to ne učini Europska komisija (nakon nekih administrativnih koraka koji upozoravaju državu na njene dužnosti) ima pravo tužiti državu Europskom sudu pravde.

- Kako bi izgledala federalna Europska unija?

- Kao prikaz, da je EU federalna unija, svakako bi imala vladu. Ovu bi ulogu preuzela Europska komisija, koja bi imala moć predlaganja zakona na svim poljima određenima ustavom; imala bi dvodomni parlament sačinjen od sadašnjeg parlamenta i Vijeća ministara u kojem bi se odluke donosile

većinom glasova, osiguravajući tako i učinkovitost procesa donošenja odluka i transparentnost rasprava koje bi bile otvorene za europske građane. Europski sud pravde, koji već funkcionira kao sud federalne države, bi presuđivao slučajeve koje bi podnosili europski građani.

Postoji mala čak nikakva moguća prijetnja da se građani Europe sukobe i ubijaju međusobno u ratovima u ovom stoljeću. Sadašnje prijetnje su mnogo veće nego sam rat i to je područje u kojem federalizam može igrati važnu ulogu: ograničavajući suverenost država da samostalno djeluju te delegirajući njihovu moć na supranacionalni nivo Europska unija jača svoj kapacitet za suočavanje sa suvremenim izazovnim prijetnjama.

- Koje su točno unutrašnje i vanjske prijetnje s kojima se Europska unija suočava i protiv kojih bi se bolje borila da je organizirana kao federalna unija?

- Europska unija je kompleksna mašina. Sam pokušaj identificiranja i nabiranja unutrašnjih i vanjskih izazova je izazov sam po sebi!

Neki unutrašnji izazovi s kojima se Europska unija suočava sada su: financijska nestabilnost, nezaposlenost, imigracija, netolerancija... . Neki vanjski izazovi s kojima se nacionalne države članice ne mogu same boriti su: rastuća prijetnja ne državnih aktera kao što su terorističke mreže, rastuće posjedovanje oružja, klimatske promjene... .

Europska unija ima mogućnost napraviti razliku i ostvariti pozitivne promjene, ali joj nedostaje moći da to i učini. EU ustrojena kao federalna unija bi imala daleko više snage u tom pogledu i bila bi u mogućnosti izvršiti to na više demokratski način.

- Vaša ekscelencijo, veoma Vam hvala na ovom zanimljivom uvidu u europske vanjske poslove! Hvala Vam na Vašoj vježbi!

Na povratku u studiju Evropske televizije za mlade:

- Ne mogu vjerovati da smo na kraju naše dokumentarne serije..
- Kada će materijal biti spreman za mlade gledatelje?
- Za mjesec dana. Dakle imamo točno jedan mjesec za rad na materijalima, a zatim ih stavljamo na ETVM.
- Zašto si želio napraviti dokumentarac o Europskom federalizmu? Bilo je zanimljivo, ali zašto ne dokumentarac o Europskoj uniji nacionalnih država?
- Dakle, prvo zato jer je Europska unija složena jedinica, čak i ako oduzmeš jedan od elemenata koji sačinjava tu kompleksnost, i dalje ne možeš ignorirati ostale; jednostavno analiziraš iz drugog kuta. Drugo, zašto se ne fokusirati na politički projekt Europske unije koji se mnogo sporije razvija nego ekonomski?

- Stoga si sam preuzeo inicijativu za izradu ovog materijala?
- Svakako, sâm sam preuzeo inicijativu, ali sam je raspravio s drugima u našem odsjeku ETVM-a; mislili su da je dobra ideja i evo nas sad se približavamo kraju.
- Što te navelo da pomisliš da će mlade Europljane zanimati ova tema?
- Premda većina mladih Europljana se bavi drugim aktivnostima osim škole i premda politika nije stvarni dio ovih aktivnosti, ja čvrsto vjerujem da ako im se svijet politike prikazuje u svojoj uobičajenoj elegantnoj odjeći i kompliciranom diskursu, neki ljudi će u potpunosti ignorirati temu i bavit će se drugim zanimljivijim temama.
- Koliko si naučio iz ovih intervjua?
- Više nego što sam mogao zamisliti! Znaš što? Želim početi sve ispočetka.
- Ja isto. Ipak moraš priznati da je bilo poprilično posla.

- A ti? Koliko si ti naučio iz ovih intervjuja?
- Mnogo! Dio u kojem sam najviše uživao je bila zamišljena vježba! Uzeti trenutak i pokušati zamisliti... . Kako izgleda Europa u tvojoj mašti?
- Europa koju ja zamišljam? I sanjam o snažnoj Europi temeljena na toleranciji kulturnih razlika, koja ima poštovanja prema starijim generacijama i brigu za buduće; koja voli svoje mlade!

POGOVOR

Florina-Laura Neculai je izabrala veoma originalan način prezentacije smisla i važnosti Europskog federalizma mladim generacijama. Njeni intervjui daju dodatnu dinamiku temi koja može biti poučna, čak i dosadna: prošli, sadašnji i budući procesi u Europskoj uniji. Jednostavan, točan i živahan opis rastućih federativnih procesa unutar EU je bio potreban već duže vrijeme. U tom smislu je korisno se sjetiti temeljnih principa i iskustava federativnih zajednica. Ignoriranje prave prirode federalizma je zapanjujuća, pogotovo u zemljama sa tradicijom centralizma. To su pokazale nedavne rasprave oko ratifikacije Europskog ustava u Nizozemskoj: jedan od argumenata je bio taj da ustavni ugovor prijeti postojanju nizozemske nacije. Naprotiv, federalna unija ne samo da čuva i garantira već favorizira identitet i autonomiju svojih članica. Najbolji dokaz za to je Švicarska federalna država, koja je stoljećima očuvala autonomiju svojih kantona. Kao što je pokazano u intervjuima, jedan od glavnih

federativnih principa je ravnoteža između autonomije i sudjelovanja u procesu odlučivanja ako i između Unije i raznih njenih članica.

Želio bih dodati dvije stvari na izlaganje Florine-Laure Necuali. Prva se tiče odnosa između kulture i federalizma na jednoj strani i temeljnih principa i vrijednosti Europe. Druga je predviđanje budućih razvoja u odnosu na visoku tehnologiju. Suprotno stvaranju nacija ili stvaranju zajednica u prošlosti, koje su se temeljile na dominaciji, Europska federacija je temeljene na slobodnom i dobrovoljnom udruživanju suverenih država. To je prepoznavanje svih ljudskih bića kao i vrijednosti kao što su sloboda, demokracija i ljudska prava. Slijedeći važan element temelja europske federacije je zajednička kultura i raznolikost kultura Europe. Raznolikost, koja podrazumijeva zajedničke interese i vrijednosti, podudara se s duhom i prirodom federalizma. Nije iznenađujuće da je Europski ustav izrazio ovu potrebu

prihvaćajući za svoj moto “ujedinjeni u različitosti”. Ovo odražava Švicarski moto “union dans la diversité” Bez da spominje federalizma ili federalni način na koji bi Unija trebala pokazivati svoju sposobnost, Ustav je prihvatio generalni moto federalizma u Članku IV-1 o simbolima Unije.

Važno se sjetiti da je Denis de Rougemont dodao dvije važne dimenzije definiciji principa i vrlina federalizma: princip pomoći podružnica i ideju regija unutar okvira europske federacije. Za budućnost Europske unije važno je naglasiti federativni pristup se podudara, zahvaljujući svojim fleksibilnim i kreativnim formulama, s izvanrednom tehnološkom revolucijom i masivnom upotrebom kompjutera i različitih sredstava komunikacije. Kao rezultat ova tehnološke revolucije, moguće je upravljati kompleksnom stvarnošću različito organiziranih ali naprednih društava. Temeljeći se na različitim slojevima, Europa uključuje integracije od najmanjih jedinica,

kao što su općina do većih i složenijih jedinica kao što su regije i države kulminirajući u interaktivnom federalnom okviru. Već 1980ih Denis de Rougemont je imao sposobnost predviđanja te je rekao da je federalizam temeljen na složenosti te uključuje regije i računala.

Danas znamo da Internet i ostali oblici komunikacije imaju utjecaj te će nastaviti utjecati na demokratske i federalne sustave. Zapravo, čini se da su mlađi ljudi su skloniji upotrebljavati Internet nego čitati novine. Internet i televizija će vjerojatno imati rastući utjecaj na naše društvo i na način na kojem će funkcionirati u budućnosti.

Jedna od najvećih potreba danas i u budućnosti, iz raznih razloga, je obrazovanje. Primjerice, povijest zemljopis i okoliš bi se trebali u širem europskom duhu. Odgoj za demokraciju bi se trebao učiti od osnovne škole do fakulteta. Zapravo danas je očito da je jedna od glavnih zabrinutosti

Europske unije izgraditi kontakte i dijalog s građanima i njihovim udruženjima. U isto vrijeme nova metoda predstavljanja znanosti i znanstvenog mišljenja se primjenjuje u osnovnim školama. Dva nobelovca Leo Lederman i Georges Charpak su napravili novi pristup znanosti kroz eksperimente. Na ovaj način, djeca uče kako formulirati hipotezu i doći do dokaza. Kao rezultat djeca razvijaju osjećaj timskog rada, rasprave u grupama i razgovora koji se temelji na argumentima i činjenicama. Kao što je često uočeno, ovo vjerojatno nije samo prave revolucija u tradicionalnom obrazovanju već, također, uči demokraciji utemeljenoj na principu zajedničkog priznavanja i poštivanja. Nadamo se da će ovaj pristup pomoći smanjenju nasilja i sukoba u školama, a zatim i u društvu. To je veoma važno za više etničke, religiozne i jezične elemente, koji karakteriziraju europsko društvo.

Za mene je očito da je obrazovanje, zajedno s vrijednostima i principima temelj

za traganjem za novim federalizmom u Europi. Uvjeren sam da slijedeća knjiga Florine-Laure Necuali će se fokusirati na ova pitanja, koja su temeljna za federalnu budućnost Europe.

Prof. Dušan Sidanski

**OBRAZAC ZA
POVRATNU INFORMACIJU**

Sada kada ste pročitali ovu knjigu i znate njen sadržaj, možda želite dati pozitivne ili negativne komentare, pitati ili nešto joj dodati! Kako bi mogla napraviti drugo poboljšano izdanje ovog teksta koji neće biti podvrgnut pritisku projekta, budite slobodni i pošaljite vaše komentare na: bookconfederalism@yahoo.com

Knjiga je, također, dostupna na Internetu gdje je možete besplatno skinuti. Također je dostupna na nekoliko različitih jezika na web stranici Unije evropskih federalist www.federaleurope.org

S veseljem očekujem vaše povratne informacije!

Florina-Laura NECULAI